

OPEN. TELEPHON 5169. 50

Posamezna številka 16 vln.

Na vsak način se bo moral izid priobčiti, in čeravno se drži zelo tajno, se da po posrednjih obvestilih sklepati, da je komisija določila dve glavni točki glede odgovornosti za julijske dogodke. Zdi se, da se je izkazalo, da se ne more očitati italijanskemu poveljništvu pomanjkanje ukazov in discipline. Čeravno se je pomembnost teh izgrediv pretravala, se zdi, da ne presegajo ti spopadi navadne mere spopadov v krajih, ki so zasedeni po mešanih četah. (Zdi se, da se na Reki padli francoski vojaki ne bi strinjali s tem mnenjem! Op. ur.) Za te, čeravno žalostne dogodke, se ne morejo smatrati za odgovorne vojaški poveljniki medzavezni-

ških oddelkov, ki so ukrenili vse potrebno, da se kaznujejo krivci teh izgrediv.

Ko je komisija določila te dve točki, je proučevala sredstva, ki bi mogla preprečiti ponovitev neredom. Po vestih, ki smo jih dobili iz dobrega vira, za katerih zanesljivost pa vendar ne moremo jamčiti, je preiskovalna komisija baje zahtevala omejitev medzavezniških posadk, da se ne more porabiti večina enega poveljništva kot izgovor za reakcije proti domnevemu tlačanju po večini. Komisija je torej baje izrazila mnenje, da bi omejitve in izenačenje medzavezniških posadk zajamčilo mir, ki ga vse stranke žele v sedanjem prehodnem času, tekoma katerega bo morala konferenca določiti končno veljavno sistemizacijo reškega mesta. Izključeno je, da bi bila komisija razširila svoja opazovanja tako daleč, da bi bila razpravljalna o narodnostnem vprašanju na Reki, katere italijanstvo je nedvomno, ali pa o rešitvi reškega vprašanja, ker to ne spada v njen delokrog.

Edinost dostavlja: Potemtakem ni prišla komisija na Reko, da uvede preiskavo o zadnjih dogodkih, temveč da ukrene, da se ti izgrediv ne ponavljajo. Ali pa je prišla na Reko, da ugotovi, da je bila reška posadka izvrstno disciplinirana, da se je vse mogoče ukrenilo proti izgrediv in da je bil spopad, boljše boj, ki je trajal nekaj dni, samo navadna, nedolžna praksa. Res smo se v tej vojski vsi navadili, da ne smatramo vsake praske za boj, toda kar si je vse dala ta agencija poročati iz Pariza, se nam zdi vendar malo preveč.

Železničarska stavka na Portugalskem.

LDU Lizbona 16. avgusta. (Brezčično.) Železničarska stavka je bila proglašena. Na kolodvoru de Santa Apolonia so bile vržene tri bombe. V Oportu je bilo zaprtih pet stajajočih železničarjev, ki so imeli pri sebi načrt, po katerem so hoteli povzročiti, da bi ekspresni vlak Oport-Lizbona skočil s tira.

Politične novice.

+ Fotografije demokratov. »Jugoslovanski železničar«, glasilu ZJZ, piše med drugim: »Čas je hitel, devet mesecev obstoja železniško ministrstvo in kaj je v tem času napravilo? Kriza postaja vedno hujša, razmere vsak dan bolj neozdravljive. S strahom gledamo v bodočnost. Nikjer razumevanja za pravo delo, povsod lov za osebnimi koristmi. Temne senice, ostudni značaji dvigajo zopet svoje glave. — Kriza v državi. Ministrstvo je demisioniralo. Demisioniral je tudi naš minister Vulović. Ne izrekamo o njem nobene sodbe. Dosedanje delo ga sodi samo. Zgodovina bo pravično sodila in mogoče obsojila. — Pripominjamo, da so demokrati slavnega Vulovića zopet posadili na ministrski stolec in poverili to pot javne zgradbe. Če jih bo upravljal tako kakor železnice, še javnih bajt ne bo.

+ Zagrebški komunisti in novi vladni veter. Nedavno so vsi listi z velikim hrupom razglasili, da so došli na sled v Zagrebu veliki boljševiški zaroti. Poročali so, da so zaprti tajnika Saveza železničarja, upravitelja »Naše Snage« Gejzo Brudnjaka in urednika »Istine« Gjura Švilića. Ban je ustavil izdajanje komunističnih listov »Istine« in »Plamena«. Sedaj pa javljajo, da so vse navedene komuniste pretekli petek izpustili iz zapora, češ da je bil uspeh preiskave negativen in da bosta ustavljena komunistična lista zopet pričela izhajati. Naenkrat torej ni več v Jugoslaviji komunistov in boljševikov. Ni več državni nevarnih elementov. Nas to veseli. Toda zdi se nam, da tiče za vsem drugimi motivi na podlagi zveze demokratov s socialisti. Ne trdimo, da so zaprti socialisti kaj zakrivil. Vemo pa, da demokratski časopisje ni našlo dovolj besed in psov, s katerimi bi obsodilo te ljudi. Danes seveda so demokrati zaveznički socialistov in zato tudi ne more več biti socialističnih »državi nevarnih« elementov. Vprašanje pa nastaja, ali je pravica in resnica pod demokratsko-socialistično vlado druga kakor prej, ali pa so bile trditve demokratskega časopisja o socialističnih »državi nevarnih« elementih gole laži. Vsekakor bo to gotovo pokazala bodočnost. Izključeno seveda tudi ni, da bo demokratsko časopisje označevalo sedaj kot »državi nevarne« vse stranke, ki niso v novi vladi. Ugotavljamo, da so bili zagrebški komunisti izpuščeni iz zapora, ko je bila sklenjena demokratsko-socialistična zveza. Ali naj bo to napoved, da se bo pravica delila z ozirom na strankarsko pripadnost eni ali drugi stranki? V tem slučaju bodo gospodje želi vihar.

+ Poljaki in Čehi. »Kuryer Polski« piše: »Če hočemo imeti Čehi s Poljaki vojno na šlezki fronti, se mora poljska vlada zagotoviti tako, da bodo imeli Čehi važen povod k razmišljanju v tem in da bodo to tudi dobro premislili.« Gre namreč za kralje, ki so bili svoletčasno pretežno češki, a

so jih ponemčili ali popoljšili, posebno v industrijskih krajih.

+ »Ukrajinski propoz«. Na Dunaju je začel izhajati list, ki nosi zgornji naslov. Izhaja vsak petek; njegov izdajatelj in odgovorni urednik je dr. Stepan Baran. List piše za ukrajinsko narodno ljudovlado. V imenu ukrajinskega naroda se pritožuje, da se za Ukrajinu ne zmeni nihče, po eni strani jih pritiskajo Poljaki, po drugi strani se bije na njih zemlji Djenikova armada z boljševiki. Posebno trpko se izraža o zapadnih državah: »Države entente stojé pod vplivom najstrašnejšega nazadnjaštva. Zato, ker smo prvi sklenili mir v Brestu, zato imajo pravico, da nas postavijo v isto vrsto z Nemci.«

+ Švicarski socialist. Švicarska brzojavna agentura poroča: Izredno zborovanje socialistične stranke v Švici je sklenilo s 318 glasovi proti 147 glasovom, da pristopi švicarska socialistična stranka k tretji internacionali. Ta sklep pa se mora, ker je tako zahtevala tretjina zborovalcev, predložiti v glasovanje sekcijam.

+ Izvolskij umrl. Reuterjev urad poroča iz Pariza: Bivši poslanik in minister za zunanje posle Izvolskij je v Parizu umrl.

+ Zaprisega nemškodržavnega predsednika. — Nemški državni predsednik Ebert, ki že nekaj časa biva v Schwarzburgu pri Rudolstadt, bo 20. avgusta zaprisežen v nemški narodni skupščini na ustavo.

+ Rumunski židje. RDU »Dacia« javlja, da so židje stare kraljevine Nommije poslali ministrskemu predsedniku spomenico, v kateri prosijo, da podaljša rok za dosego državljanske pravice.

+ Bolgarsko posojilo. Bolgarska vlada da išče pri Zedinjenih državah posojilo v znesku več milijard dolarjev.

Dnevne novice.

— Krekov tabor v Komendi. Pri slavnosti 31. t. m. svira mengeška godba. — Orli, udeležite se slavnosti v kroju, ostali fantje in dekleta v narodnih nošah. Vsa društva naj se čimprej prijavijo Kat. slov. izobraž. društvu v Komendi, posebno ona, ki žele skupno kosilo. Prireditve se vrši ob vsakem vremenu.

— Borovlje—Podlublje. Borovljanska skupina J. S. Z. priredi v nedeljo, dne 24. t. m. ob 4. uri popoldne s sodelovanjem pevskega društva v prostorih »Delavskega doma« v Podlublju veseligo v treh dejanjih »V Ljubljano jo dajmo«. Pet let smo ječali v trdih avstrijskih in socialističnih verigah. Nismo se mogli ganiti. Sedaj smo svobodni. Suženstvo stare Avstrije je minulo. Socijalistični teror, ki tudi ni nič drugega kakor suženstvo, ne bo več dolgo trajal. Vsakemu nasilju so odmerjeni samo kratki dnevi. Kekor mi pustimo, da socialni demokrati hodijo svoja pota, tako tudi zahtevamo od njih, da nas pustijo hoditi svoja. Svobodo in prostost v dejanju in ne samo v besedah in na jeziku! Naj se dela kakorkoli, samo da se dela v korist in blagor delavca. Na temelju teh nazorov na svidenje v nedeljo, dne 24. t. m.

— Slike zagrebškega slavlja. Vse one, ki so se udeležili slavlja Jugoslovanske Strokovne Zveze v Zagrebu dne 2. in 3. t. m., opozarjamo, da se dobe slike, ki predstavljajo na eni vsa društva, na drugi pa so samo gostje. Slike so v velikem formatu in stanejo brez poštne 35 K. Priporočamo vsem udeležencem, da si jih nabavijo, ker bodo imeli z njimi trajen spomin bratske zveze hrvatsko-slovenskega krščansko-socialnega delavstva. Dnevi bivanja v Zagrebu nam ne izginejo zlepa iz spomina. Ker pa moramo dati že jutri naročila za vse slike, prosimo, da se vsakdo, ki si jih hoče nabaviti, prikladi tekom današnjega in jutrajnjega dne v pisarni Jugoslovanske Strokovne Zveze, Jugoslovanska tiskarna. Posamezna slika stane 35 K. Slike na dopisnicah dobimo v najkrajšem času. Dobile se bodo pri nas. — Pisarna J. S. Z.

— Umrl je v Stari Loki g. Franc Goštaša, star 27 let.

— Postavodaja in alkoholizem. Sodelovanje postavodaje v boju proti alkoholizmu postaja vedno potrebnejše. Zlo, katero izvira ponajveč iz pivskih navad in nešteti priložnosti pijančevanja, zlasti ob plačilnih dnevih in ob nedeljah, vodi vedno večje število naših mož in fantov v duševno in telesno propast. To zlo je postalo rak-rana, ki se bolj in bolj zajeda v meso in kri našega naroda. Vse dosedanje zašedno delo za omejitev alkoholne kuge ni rodilo zaželenih uspehov, ker ni imelo opore v odločni zakonodaji in ker ga v svoji mladostnosti uradni činitelji, katerim je bilo poverjeno nadzorstvo in zatiranje alkoholizma, niso podpirali. Zakrivati to dejansko stanje in mirno dalje gledati, kako nam najboljše moči naroda hirajo in ginjejo, bi bilo nečloveško in nemoralno. Treba je stroge postave za omejitev alkoholizma! Vsaka oblika postave, tudi najradikalnejša, je upravičena pod pogojem, da je ista izraz ljudske volje. Stroga postava proti alkoholizmu pa bi ustregla želji vseh pošteno-mislečih

slovenskih izobražencev in zahtev pretežne večine delavskih žena, mater in sirot!

— Nesreča na kamniški železnici. V soboto zvečer je med postajama Črnuče in Trzin padel z vlaka mladenič I. Kopitar iz Žej pri Komendi, ki se je vozil domov baje na dopust. Poškodovan je na glavi, desno roko pod komolcem mu je kolo prerezalo, da se je držala le za kožo in tudi roka nad komolcem je bila zdrobljena. Vlak se je ustavil, ponesrečenca so dvignili ter ga spravili v vlak. Od kraja nesreče do vlaka je ponesrečeni mladenič sam korakal, podpiran od dveh železničarjev. V Domžalah so ga naložili na nosilnico ter ga prenesli v postajno skladišče, kjer sta mu dva zdravnik odrezala roko pod komolcem in ga obvezala. Nato so ga z rešilnim vozom prepeljali v Ljubljano. — O ponesrečenem mladeniču, ki je brat g. kaplana Andreja Kopitarja, smo izvedeli, da je bil pred vojsko v Ameriki, kjer je stopil v jugoslovansko prostovoljsko armado in se boril v srbski vojski. Sedaj je prišel domov, kjer ga je zadela nesreča.

Ljublianske novice.

lj Poverjenik za pravosodje dr. Ravničar ta teden ne sprejema, ker odpotuje službeno v Beograd.

lj General Smiljanič se vrne danes ob 8. uri zvečer po skoro trimesečni odsotnosti zopet v Ljubljano.

lj Umrl je 18. avgusta zjutraj občestvoštovani g. Stefan Klun, hišni posestnik v Hrenovi ulici štev. 5 in cerkveni ključar mestne župne cerkve sv. Jakoba. Vrlenu možu mir in pokoj! Pogreb bo v sredo ob 2. uri popoldne.

lj »Glasbena Matica« v Ljubljani razpošilja sedaj svojim članom poštnohramilnične položnice za plačanje dveletne članarine. Cenj. člani odbor vljudo prosi, da ne prezro došlih jim dopisov in upošlejo članarino za leti 1917/18 in 1918/19 v znesku po 13 K. Z ozirom na ogromne stroške so preplačila izredno dobrodošla.

lj Stavka kovinarjev v Ljubljani. Kovinari, ki so zaposleni v tovarnah Zabkar, Tönnies in Samassa so stavili zahteve za povišanje plače, ker so jih v to prisilile neznosne draginske razmere. Nizke plače, ki so jih prejeli delavci v omenjenih tovarnah, nikakor niso zadostovale za nujne življenjske potrebe delavstva. Podjetje ni ugodilo delavskim zahtevam, zato se nahaja delavstvo že tretji teden v stavki in mu trka pomanjkanje na vrata. Vsled tega se obrača J. S. Z. na svoje skupine in plačilnice, ter na vsa kršč. socialna društva po deželi, da zbirajo po svojih članih da-

Stekleničnica.

(Češki spisal Karel V. Rais; preložil Al. Benkovič.)
(Dalje.)

Gospa oskrbnikova se je obrnila in mračno pogledala dninarico.

»Ali je kdo kaj rekel o tem?« je vprašala osupla.

»O ne — o ne — ampak, saj veste, gospa, ljudje vse opazijo, potem pa brusijo jezike in se posmehujejo —«

»Obrišite si roke, pismo ponesete na pošto,« ji je gospa segla v besedo.

»Tako, gospa, samo po ruto grem in po predpasnik!«

Gospa oskrbnikova je imela že neko-likokrat pismo v roki, a ga je vsakokrat zopet spravila; ne samo, da ni hotela staršem napravljati novih skrbi, ampak ker je ta zadeva s stekleničnico v njej pričela vzbujati kljubovalnost.

»To naj bi nama delalo sive lase, da med pohištvo nimam tudi stekleničnice?« si je mislila v mirnih trenutkih samote. »Samo ljudje, ki jim svet ne sega dalje kakor do bližnjih gričev, morejo imeti take skrbi. Za dobro knjižnico se pa živa duša ne zmeni!«

Vedela je seveda, da stekleničnica v Belcu ni samo kos pohištva, marveč tudi dokaz gotove stopinje premožnosti, odličnosti in tudi — naprednosti.

Ko bi bila sama, bi se morda niti ne zmenila za to, marveč se zasmejala in kljubovalno dvignila glavo; a bila je Karlova žena!

Umevala je, kakaj te on pokorava tukajšnjim razmeram, kakaj ga draži vedenje tukajšnje družice; slutila je tudi, da ji ne pove vsega, da sam pri sebi kuha jezo.

A po današnji njegovi razburjenosti in posebno, ko je bila zdaj izprevidela, da tuje oči že preveč predzno pričenjajo uha-jati v mlado gospodinjstvo, se je odločila, da pismo odpotuje.

In odposlala ga je. —

Med popoldnevom, ki ga je prebil na polju, se je Karlova slaba volja ptecej pol-glega.

Spoten hodeč po strniščih je mislil že mirneje in žal mu je bilo, da je bil opoldne tako zadirljiv. In prišlo mu je na misel: Kaj ko bi bil vzel tisto Malko? Kako bi letali k nam, pritrjevali in hvalili vse-prek — zato pa bi bilo pri nas tiho, brez veselja...

Zvečer je prišel smehljaje se, povabil

rove za one člane J. S. Z., ki so prizadeti po stavki. Darovi naj se pošiljajo na Jugoslovansko Strokovno Zvezo v Ljubljani.

lj Amnestija je v zmislu ukaza z dne 5. julija 1919 izvršena. Nepričakovano velikemu številu nesrečnikov, ki so prišli v nasprotje s kazenskimi zakoni, se je izpre-gledal ostanek kazni, veliki večini pomiloščencem cele kazni, vsem, ki so deležni amnestije, pa tudi vse posledice kazenske obsodbe. Pri deželnem sodišču ljubljanskem je deležnih amnestije 749 oseb. Pri okrajnem sodišču ljubljanskem 534 oseb in pri ostalih sodiščih v okolišu deželnega sodišča ljubljanskega, izvzemši zasedeno ozemlje, 268 oseb, skupajo torej samo v okrožju ljubljanskega deželnega sodišča 1551 oseb. Od pomiloščencev je 260 tatov, 83 deležnikov tatvin, 12 ponarejalcev, 62 goljufov, 100 pretepačev, 88 javnih nasilnikov in 144 preganjancev zaradi drugih kaznivih dejanj; med temi je 566 moških in 183 žensk. Opuščene kazni znašajo 111 let, dva mesca in 27 dni, denarnih kazni se je pa odpustilo za 2070 K. Te številke se pa nanašajo edino le na pomiloščenje pri ljubljanskem deželnem sodišču, dočim podrobnosti o pomiloščenicah pri okrajnih sodiščih še niso natančneje znane.

lj Srebrna ura z verižico (dvojni pokrov) se je izgubila na potu od tobačne tovarne do farne cerkve na Viču. Pošteni najditelj naj jo odda proti dobri nagradi na Franc Jož. cesti št. 10.

Razne novice.

r Milijarder Carnegie — umrl. V Ameriki je umrl znani milijarder Andre Carnegie, ki je slovel po svojem ogromnem bogastvu. Bolehal je več let in je živel zadnje čase popolnoma sam zase in v zatišju.

r Za zgradbo delavskih stanovanj v Karlovcu se je v karlovškem občinskem zastopstvu sestavil poseben odbor, ki naj stvar vodi in pospeši. Za glavnico 2 mil. K naj bi prispevali mestna občina, denarni zavodi ter industrijska podjetja.

r Kako si bodo odpomogli na Bavarskem glede pomanjkanja stanovanj. Odbor za stanovanja v ministrstvu za socialno skrb na Bavarskem bo osnoval v Monakovem, Nürnbergu in Aschaffenburgu več naselbin, v katerih bodo proučevali cenejni način gradnje. V vsaki naselbini bodo zgradili več enakih poslopij, a vsako na drug način. Po tem bodo spoznali, kateri način gradnje je sedanjemu času najbolj prikladen. V zgradbah bodo takoj nastanili ljudi, da izvedo, v koliko bodo pripravni za stanovanja.

Gusto na izprehod po hladu in ji pripovedoval o svojem dnevnem delu, kje povsod je hodil, koliko so povezali, kako se je kar razpisalo in da sta že dve žitni strnišči preorani.

Stekleničnice ni omenil niti z besedico in tudi Gusta se ni zmenila za to.

Ko sta se bila vrnila, se je iztegnil pri kanapeju, žena je vzela knjigo in glasno čitala. Skozir odprto okno je lil v sobo vonjavi hlad in drobne, trepetajoče zvezde so gledale k njima. —

Čez kakih štirinajst dni je vendarle prišel »obisk«, gospod ravnatelj z gospo.

Sprejela sta jih pristrčno, druge gospode pa se niso spomnili niti z besedico.

Oskrbnikova sodbja o tem obisku je bila ta: Ravnatelj je bolj olikan od drugih, zato je čutil, da bi z nepozornostjo zagrešil grobost, sicer pa je tudi bolj odvisen nego drugi in zato na vse strani previden!

In žena? Ako bodo drugi hudi nanjo, jih pomiri s tem, da jim nadrobno razloži, kaj je pri nas videla in česa ni videla.

Oskrbnik je bil zdaj že popolnoma miren; toliko dni trajajoče čakanje je končno postalo vsakdanje, in odpor proti nadtuti gospodi je premagal mučno nevoljo.

Zdaj se je celo smejal, ko je belska gospoda naravnost izvajale zvečer hodila mimo dvorca na izprehod: gospa županja, doktorica, poštarica, Malka in Božička.

Šle so kakor kraljice in kako so se krohotale!

Samo Beranek in tajnik mista hodila z njimi — Malka je bila huda nanje! Dala jima je na znanje hudo nevoljo, ker sta hotela na izlet povabiti tudi oskrbnikove.

Pri tem pa je dobro vedela za vsak njiju korak in tisto jezo seveda ni hotela kuhati za zmerom. Njena kodrasta glavica je vedela, da tako pretvarjanje včasih izvrstno vpliva!

Ko se je oskrbnik vračal s polja, je šel zadaj za dvorcem, da bi se ne srečal z gospodo in jim ne čital z obrazov novega posmehovanja. Zaman bi ga dražili.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«. Odgovorni urednik Viktor Centič. Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.